

K postate a účelu premlčania v súkromnom práve

Sedlačko, F., Števíček, M.*

SEDLAČKO, F., ŠTEVČEK, M.: K postate a účelu premlčania v súkromnom práve. Právny obzor, 102, 2019, č. 4, s. 346 – 365.

About the substance and purpose of prescription in private law. The article represents a direct reaction of its authors on the critics presented by prof. Ovečková in Právny obzor 1/2019, concerning the official draft of the obligation law reform in Slovakia. Appointed members of the Recodification Commission of Slovak Ministry of Justice are dealing with relevant arguments of prof. Ovečková, trying to explain, vindicate and confirm all of the actual drafted solutions and proposed legislative changes. The subject matter pertains predominantly the institute of prescription in private law and the legal definition of a claim. Authors are elucidating some recent problems with interpretation and application of the rules for prescription in Civil Code and Commercial Code as well and defending proposed solutions, based on the traditional law doctrine and modern codifications in Europe. The academic reaction of prof. Ovečková on the official draft of the obligation law reform in Slovakia is very appreciated by authors and handled as a valuable contribution to the necessary academic discussion.

Key words: *prescription, limitation, claim, Civil Code, recodification*

1. Úvod

V časopise Právny obzor č. 1/2019 bol uverejnený príspevok poprednej predstaviteľky teórie obchodného práva prof. JUDr. Olgy Ovečkovej, DrSc., s názvom *Podstata a účel inštitútu premlčania de lege lata a de lege ferenda*.

Príspevok je systematicky rozdelený do dvoch častí. V prvej časti sa autorka venuje aktuálnej úprave inštitútu premlčania v súkromnom práve, s osobitným zameraním na pôvodné znenie § 5b zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, následný nález Ústavného SR sp. zn. PL. ÚS 11/2016 a nové ustanovenie § 54a OZ. S argumentmi a závermi autorky, vyjadrenými v tejto časti jej príspevku, v zásade nemožno nesúhlasiť.

Osobitne by sme však chceli reagovať na druhú časť príspevku *Podstata a problémy inštitútu premlčania de lege ferenda (návrh veľkej novely Občianskeho zákonníka)*. Ide o vecnú kritiku niektorých koncepčných východísk a legislatívnych riešení, ktoré vyplývajú z predloženého návrhu novelizácie Občianskeho zákonníka, v rámci pripravovanej reformy záväzkového práva (ďalej len ROZ).¹

*JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M., advokát, člen predsedníctva komisie MS SR pre rekodifikáciu súkromného práva; prof. JUDr. Marek Števíček, PhD., Právnická fakulta UK v Bratislave, predseda komisie MS SR pre rekodifikáciu súkromného práva.

¹ Dokument je od 15. 10. 2018 zverejnený na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti SR a dostupný cez <http://www.justice.gov.sk/Stranky/Ministerstvo/Aktuality-obcianskeho-zakonnika.aspx>.

Úvodom považujeme za nevyhnutné zdôrazniť, že si vážime prístup profesorky Ovečkovej, rovnako ako aj sofistikovaný a korektný spôsob vyjadrenia jej pochybností o správnosti niektorých navrhovaných ustanovení Občianskeho zákonníka. V súčasnom štádiu legislatívnych prác je konštruktívna kritika odbornej verejnosti *conditio sine qua non*. V záujme skvalitnenia predloženého návrhu reformy záväzkového práva je kritická spätná väzba neopomenuteľným nástrojom opätovného prehodnotenia vhodnosti a akceptovateľnosti zvolených riešení.

V nasledujúcom texte sa pokúsime vyrovnat' s námietkami a pochybnosťami vyjadrenými v uvedenom príspevku, objektívne zdôvodniť jednotlivé sporné ustanovenia, obhájiť ich racionálnosť a pozitívny prínos pre právnu teóriu a aplikačnú prax.

2. Súčasný právny stav

V príspevku profesorky Ovečkovej je pomerne intenzívnej kritike podrobené navrhované všeobecné ustanovenie o predmete premlčania, ktoré v zmysle § 100 ROZ znie **Právo domáhať sa plnenia zo záväzku (nárok) podlieha premlčaniu.**²

Ide o zásadnú koncepčnú zmenu oproti súčasnej súkromnoprávnej úprave, ktorá vychádza z premisy, že sa premlčujú všetky majetkové práva s výnimkou práva vlastníckeho (§ 100 ods. 2 OZ). Obchodný zákonník v § 387 ods. 2 ustanovuje, že premlčaniu podliehajú všetky práva zo záväzkových vzťahov, s výnimkou práva vypovedať zmluvu uzavretú na dobu neurčitú.

Ani jedno z týchto ustanovení nemožno považovať za vhodné. Ich zachovanie v rámci reformy záväzkového práva by bolo v konečnom dôsledku kontraproduktívnym prerhnaním príležitosti na zlepšenie právnej úpravy premlčania pre celú oblasť súkromného práva.

Široká koncepcia premlčania všetkých majetkových práv, okrem práva vlastníckeho, so sebou prináša značné množstvo nielen výkladových, ale najmä aplikačných problémov. Konflikt sa odvíja od interpretácie pojmu „majetkové právo“ a naráža na kritérium právnej istoty, ktoré prirodzene vyžaduje časové obmedzenie vymáhateľnosti subjektívnych práv.³

Súčasnú znenie § 100 ods. 2 OZ totiž nedáva spoľahlivú odpoveď na premlčateľnosť niektorých frekventovaných subjektívnych práv, ktoré nemajú povahu práv majetkových, avšak ich (z toho vyplývajúca) nepremľateľnosť je neprijateľná. To považujeme za závažný nedostatok hmotnoprávnej úpravy, ktorá musí nevyhnutne spĺňať kritérium zrozumiteľnosti a určitosti.

Naznačený deficit čiastočne kompenzuje judikatúra, čo však v takejto zásadnej otázke rozhodne nie je adekvátne východisko. Pozitívne právo nemôže rezignovať na svoje

² Zrejme omylom cituje autorka toto ustanovenie nesprávne (s. 73 – zvýraznený text) ako *Návrh domáhať sa plnenia zo záväzku (nárok) podlieha premlčaniu*.

³ K základnému teoretickému zdôvodneniu inštitútu premlčania v moderných európskych právnych systémoch pomerne ilustratívne ZIMMERMANN, R. In JANSEN, N., ZIMMERMANN, R. a kol. *Commentaries On European Contract Laws*. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 1829; v podmienkach SR podrobne HLUŠÁK, M. *O zmysle premlčania v civilnom práve*. Súkromné právo, 2019, č. 2, s. 54-75.

regulačné funkcie v principiálnych otázkach, s odvolaním sa na postupnú evolúciu racionálneho výkladu v rozhodovacej praxi. Najmä pokiaľ možno vyjadriť základné súkromnoprávne pravidlo o následkoch plynutia času na subjektívne práva iným spôsobom, ktorý pochybnosti nevyvoláva.

V danej súvislosti je potrebné zdôrazniť, že judikatúra medzičasom dospela k záveru o premlčateľnosti niektorých práv, ktoré nie sú typickými majetkovými právami. Ide najmä o právo dovolať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu (R 50/1985), právo odstúpiť od zmluvy (R 22/1995), právo nájmu bytu (R 31/2010), právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (R 58/2014) a pod. Nejednoznačnosť prvej vety § 100 ods. 2 OZ a nezriedka aj ignorovanie stabilizovanej judikatúry samotnými súdmi však vedú v praxi k nadbytočným sporom aj ohľadom premlčateľnosti týchto práv.

Aktuálny stav v našom právnom prostredí je teda akýmsi konglomerátom pomerne vážnej generálnej klauzuly o premlčateľnosti majetkových práv, s výnimkou vlastnickeho, a individuálnych kazuistických riešení nespoľahlivo vyjadrených v judikatúre. Tento stav považujeme za neudržateľný. V porovnaní s vyspelými právnymi poriadkami (bližšie v stati 3.2) navyše vzniká negatívny dojem o zanedbaní nevyhnutnej evolúcie či prirodzeného názorového progresu.

Zároveň je potrebné s osobitným dôrazom poukázať na fakt, že vo vzťahu k mnoho-prvkovej množine subjektívnych práv naďalej nebola daná uspokojivá odpoveď, pokiaľ ide o ich (ne)premlčateľnosť. Znenie prvej vety § 100 ods. 2 OZ totiž vytvára priestor na polemiku napr. o premlčaní práva vypovedať zmluvu z konkrétneho dôvodu, práva odmietnuť vzájomné plnenie, práva započítať pohľadávku, práva zadržať huteľnú vec, práva uplatniť predkupné právo alebo práva vyplniť blankozmenku⁴. Každodenná prax so sebou dokonca prináša aj absurdnejšie otázky, napr. ohľadom premlčateľnosti samotného práva vzniesť námietku premlčania, práva na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva alebo na vysporiadanie neoprávnenej stavby podľa § 135c OZ⁵, prípadne práva spísať listinu o vydedení, odmietnuť dedičstvo a podobne.

Samostatnú kategóriu problémov súčasnej právnej úpravy predstavuje výkon práva vzniesť námietku premlčania. **Civilný kódex totiž nedáva žiadnu odpoveď na otázku, čo sa deje so subjektívnym právom po uplynutí premlčacej lehoty.** Z povahy veci vyplýva, že uplynutie premlčacej lehoty oprávňuje dlžníka vzniesť námietku premlčania. Nič viac. Tretia veta § 100 ods. 1 OZ pritom vymedzuje reálne následky dôvodne vznesenej námietky premlčania, ktoré spočívajú v tom, že „*nemožno premlčané právo veriteľovi priznať*“⁶. Predchádzajúca veta toho istého paragrafu uvádza, že na premlčanie prihliadne súd len na námietku dlžníka.

⁴ Pri totožnej právnej úprave dospela česká judikatúra k záveru, že právo na vyplnenie blankozmenky sa nepremleňuje [R(ČR) 71/2005 civ.; rovnako už historicky Zb. Vážný č. 10863]. Tento názor však nie je akceptovaný bez výhrad; kriticky napr. KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 104. Slovenská judikatúra zatiaľ neprezentovala k premlčateľnosti zmenkového vyplňovacieho oprávnenia definitívne stanovisko.

⁵ Pre úplnosť je nevyhnutné uviesť, že samotná autorka korektné argumentuje, že tieto dve práva sú odvodené od vlastníctva veci, preto nepodliehajú premlčaniu – OVEČKOVÁ, O. *Premlečanie v obchodnom práve*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, s. 100 a 101.

Existujú však premlčateľné subjektívne práva, vrátane niektorých vecných práv, ktoré sa neuplatňujú v konaní pred súdom a súd ich nepriznáva v zmysle § 100 ods. 1 *i. f.* OZ. Popri záložnom práve a práve zodpovedajúcom vecnému bremenu ide najmä o tzv. kreatívne (právo tvorné) oprávnenia. Ak napríklad od zmluvy odstúpi strana, ktorej právo na odstúpenie od zmluvy sa premlčalo (spomínané R 22/1995), akým spôsobom, kde a s akými následkami môže druhá zmluvná strana v zmysle § 100 ods. 1 OZ premlčanie namietnuť? Niektoré úvahy môžu dokonca viesť k otázke, či je vôbec druhá zmluvná strana oprávnená namietnuť premlčanie práva odstúpiť od zmluvy, ak je v rámci zmluvného vzťahu veriteľom. Právo vzniesť námietku premlčania má totiž *expressis verbis* iba dlžník⁶.

Bez snahy o tendenčné presadzovanie reformných myšlienok vo vzťahu k inštitútu premlčania možno teda konštatovať, že súčasné pravidlo o premlčaní majetkových práv, s výnimkou vlastníckeho, nedáva adekvátnu odpoveď na uvedené otázky.

V odbornej verejnosti nesporne existuje zhoda na tom, že je potrebné odstrániť podvojnú režimov premlčania v súkromnom práve, reprezentovanú paralelnou záväznosťou § 100 až § 114 OZ a § 387 až § 408 ObZ. To však z hľadiska komplexného a uspokojivého legislatívneho riešenia nepovažujeme za dostatočné. Prirodzená ambícia by mala smerovať k zdokonaleniu, ktorého racionálnym výsledkom bude moderná a efektívna právna úprava premlčania.⁷

3. Význam pojmu nárok

Prednostne a pomerne intenzívne je zo strany profesorky Ovečkovej kritizovaná dezinterpretácia pojmu nárok, ktorá údajne vyplýva zo znenia § 100 ROZ. Domnievame sa, že ide o kritiku neopodstatnenú a v náznakoch až samoučelnú. Obsah pojmu nárok nemá totiž v súkromnom práve unifikovaný význam. Nie je to tak dokonca ani v rámci doktríny, či už recentnej alebo historickej.

Nárok sa, nanešťastie, v legislatíve bežne používa ako synonymum pre pohľadávku, splatnú pohľadávku, akékoľvek subjektívne právo, súbor práv, či vlastnosť subjektívneho práva spočívajúcu v jeho vymáhateľnosti prostriedkami verejného práva. V reálnej praxi to však nevyvoláva interpretačné problémy, keďže z celkového kontextu právnej normy možno (takmer) vždy spoľahlivo určiť konkrétny sémantický význam použitého pojmu nárok *ad hoc*.

V prípade nároku teda nedochádza k výkladovým problémom pre nesprávne použitú terminológiu pri vymedzení normatívnych pravidiel. To presúva naznačenú polemiku do roviny teoretickej diskusie, smerujúcej k snahe o zjednotenie obsahového významu nároku naprieč celým súkromným právom. Avšak nech by sme v tomto bode s autorkou akokoľvek intenzívne súhlasili, **predstava o definitívnom zjednotení významu slova nárok v súkromnoprávnej legislatíve je, bohužiaľ, takmer s istotou nereálna.**

⁶ S obdobným argumentom sa možno v praxi stretnúť napríklad aj pri námietke premlčania záložného práva, vznesenej záložcom, ktorý nie je obligačným dlžníkom. Nemá teda postavenie dlžníka v zmysle § 100 ods. 1 OZ, čo môže viesť k špekulatívnej konklúzii, že námietka premlčania mu vôbec nepatrí.

⁷ Kritický príspevok profesorky Ovečkovej považujeme v danej súvislosti za krok správnym smerom; pokiaľ ide o súčasnú odbornú či vedeckú polemiku.

Vymedzenie nároku ako práva domáhať sa plnenia zo záväzku v § 100 ROZ považujeme za opodstatnené (k tomu ďalej). Osobitne relevantnou je skutočnosť, že ak sa výrazu nárok priraduje na účely premlčania tento zrozumiteľný význam, nedochádza k dezinterpretácii iných ustanovení súkromného práva. Povedané inými slovami, kritika by bola namieste v prípade, ak by zavedenie legálnej definície v § 100 ROZ malo za následok fakt, že ktorékoľvek iné ustanovenie bude vykladané nesprávne.

K tomu však, podľa nás, nedochádza. Vnímanie nároku v súvislosti s premlčaním ako práva domáhať sa plnenia zo záväzku, je kompatibilné s aktuálnym použitím tohto termínu v iných ustanoveniach. To platí nielen o Občianskom zákonníku a Obchodnom zákonníku. Základný prvok nároku ako takého, spočívajúci vo vynútitelnom práve na plnenie od iného, totiž ostáva zachovaný. Podľa nášho názoru sa dokonca týmto spôsobom adekvátne a ilustratívne zdôrazňuje jeho elementárna podstata.

3.1. *Vox academicus – argumentum dixit Luby et Knapp*

Pri úvahách o význame nároku a jeho správnom vymedzení nebolo možné obísť prácu Štefana Lubyho z prelomu 50. a 60. rokov minulého storočia.⁸ Prirodzenou tendenciou bolo zachovať tzv. Lubyho pojem nároku, resp. z neho v najvyššej možnej miere vychádzať. Štefan Luby v základnej definícii vymedzil nárok ako „oprávnenie na použitie všetkých prostriedkov daných procesným právom na nútené uplatnenie pohľadávky pomocou súdu“.⁹

Je zrejmé, že profesor Luby formuloval svoje závery v podmienkach determinovaných vtedajším pozitívnym právom. S odstupom viac ako šesťdesiatich rokov musíme teda pristupovať k jeho definícii aj z dobového hľadiska, akokoľvek rešpektujúc jeho nesporného génia. Predovšetkým je potrebné abstrahovať základnú myšlienku, ktorá viedla k vzniku tejto definície, a odosobniť sa od zradného slovičkárskeho porovnávania textu.

Celkom evidentné je prepojenie Lubyho definície jednak na procesné právo a jednak na konanie pred súdom ako také. To plne zodpovedalo vtedajšiemu stavu právnej regulácie spoločensko-ekonomických vzťahov. Z dnešného pohľadu je potrebné zdôrazniť, že premlčaniu a najmä námietke premlčania sa v moderných právnych poriadkoch pripisuje hmotnoprávny charakter a význam (pozri stať 3.2).¹⁰ Zároveň existuje početná skupina subjektívnych práv, ktoré sa neuplatňujú na súde a nemožno ich vykonať prostredníctvom ingerencie justičných orgánov štátu.¹¹

⁸ Predovšetkým LUBY, Š. *Občianskoprávny nárok*. Právnické štúdie, VI. ročník, 1958, s. 3-56 a 256-314; uverejnené aj v: BLAHO, P. – LAZAR, J. – RYBÁRIK, K. – VRZGULOVA, K. (eds.) *Štefan Luby. Výber z diela a myšlienok*. Bratislava : Iura Edition, 1998, s. 221-332.

⁹ LUBY, Š. *Učebnica občianskeho a rodinného práva*. II. zväzok. Bratislava, 1956, s. 42.

¹⁰ To sa bezprostredne odzrkadľuje aj v procesnoprávnej úprave, ktorá námietku premlčania kategorizuje medzi hmotnoprávne námietky podľa § 152 CSP; porovnaj: TOMAŠOVIČ, M. In ŠTEVČEK, M. – FICOVÁ, S. – BARICOVÁ, J. – MESIARKINOVÁ, S. – BAJÁNKOVÁ, J. – TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 575. Naopak, Štefan Luby považuje námietku premlčania za striktno procesnoprávnu – BLAHO, P. – LAZAR, J. – RYBÁRIK, K. – VRZGULOVA, K. (eds.) *Štefan Luby. Výber z diela a myšlienok*. Bratislava : Iura Edition, 1998, s. 327.

¹¹ Súdna ochrana je až následná, ako napríklad pri žalobe o neplatnosť dražby v súvislosti s výkonom záložného práva podľa § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona

Rozhodne nemožno profesorovi Lubymu vyčítať, že jeho dobová definícia nároku nezodpovedá dnešnému stavu slovenského práva. Z rovnakých príčin ale nemožno očakávať, že súčasné vymedzenie nároku bude doslovne kopírovať pôvodnú doktrínu socialistického občianskeho práva spred viac ako polstoročia. **V súvislosti s názormi Štefana Lubyho je teda opodstatnená skôr otázka „Ako by profesor Luby definoval súkromnoprávny nárok dnes?“**

Pri skúmaní základnej filozofie citovaného historického vymedzenia nároku je potrebné poukázať aj na ďalšie spresnenia, ktoré Štefan Luby v pôvodnom diele formuloval. Nárok na iných miestach stručnejšie definuje ako „*vynútiteľnosť subjektívneho práva štátnymi orgánmi, prípadne výnimočne vlastnou mocou oprávneného*“.¹² Pomerne rozsiahlo pritom poukazuje na skutočnosť, že definícia nároku je rôznorodá nielen v našom právnom prostredí, ale aj v zahraničí (s osobitným zameraním na náuku sovietskeho občianskeho práva).

To zdôrazňuje aj profesor Viktor Knapp, keď uvádza: „*Tomuto pojmu se však nedostává obecně uznané definice a zpravidla je chápán jako právní možnost uplatnit své subjektivní právo, t. j. domáhat se právní ochrany jeho realizace. Tak např. z půjčky vznikne subjektivní právo věřitelovo na vrácení půjčené věci. Nárok na její vrácení mu však vznikne až v době, kdy se půjčka stane splatnou.*“¹³

Spoločným menovateľom týchto úvah a definícií je vynútiteľnosť konkrétneho práva veriteľa, a to aj proti vôli dlžníka. Veriteľ má teda nárok, ktorý je vlastnosťou subjektívneho práva (prof. Luby). Jeho základom je pohľadávka, ako právo na plnenie od iného, ktorá vykazuje atribút splatnosti (zjednodušene *actio nata*). Tejto pohľadávke zodpovedá povinnosť iného (zjednodušene dlžníka) plniť. Veriteľ teda disponuje osobitným oprávnením domáhať sa plnenia zo záväzku; čiže z právneho vzťahu vymedzeného právom na plnenie a povinnosťou plniť (k terminológii porovnaj § 488 ROZ). Vyjadrené výstižnejšie, veriteľ má právo domáhať sa plnenia zo záväzku. Pri danej konklúzii je toto jeho právo synonymom nároku podľa § 100 ROZ.

Nemožno pritom zotrvať iba v rovine žalovateľnosti, a to z dôvodov vyššie uvedeníých. Samotný Štefan Luby spočiatku rozporoval zúžené stotožňovanie nároku so žalovateľnosťou práva.¹⁴ O štyri roky neskôr však nárok definuje ako „*žalovateľnosť a iná súdna uplatniteľnosť oprávnenia, práva*“.¹⁵ Zotrváva teda naďalej pri uplatnení práva v konaní pred súdom.

Žiaden z načrtnutých prístupov však nepopiera dve základné vlastnosti nároku, a to nerozlučnú spojitosť so subjektívnym právom a vynútiteľnosť samotného práva, na kto-

Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

¹² BLAHO, P. – LAZAR, J. – RYBÁRIK, K. – VRZGULOVA, K. (eds.) *Štefan Luby. Výber z diela a myšlienok*. Bratislava : Iura Edition, 1998, s. 232.

¹³ KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha : C. H. Beck, 1995, s. 197.

¹⁴ Dielo cit. v pozn. 12, s. 233.

¹⁵ LUBY, Š. *Právna terminológia v 1. a 2. diele Slovníka slovenského jazyka*. Československý terminologický časopis. Orgán Československej ústrednej terminologickej komisie pri prezídiu ČSAV, 1962, č. 2, s. 104.

ré sa nárok viaže. To možno považovať za univerzálne vo vzťahu k pôvodným definíciám profesora Lubyho, rovnako ako vo vzťahu k navrhovanému zneniu § 100 ROZ. Keďže ide vždy o práva vyplývajúce zo súkromnoprávných vzťahov, plnenia sa musí veriteľ domáhať (*vigilantibus iura scripta sunt*). Nemôžu mu byť svojvoľne priznané z úradnej povinnosti. Aj profesor Luby zdôrazňuje, že výkon nároku môže vzhľadom na jeho podstatu spočívať len v aktoch vynucovania.¹⁶ Pre úplnosť je potrebné dodať, že ak je povinnosť splnená dobrovoľne, stráca vymedzenie nároku svoj praktický význam.

Vzhľadom na uvedené zastávame názor, že navrhované znenie § 100 ROZ nie je v rozpore s pôvodnou definíciou nároku podľa Štefana Lubyho. *Vice versa*, z tejto definície vychádza a zachováva jej nosnú myšlienku. K opačnému záveru nepostačuje zjednodušené porovnanie textu, či použitých slovných výrazov. Z hľadiska sémantiky a exaktného vymedzenia normy bola zvolená formulácia, ktorá korešponduje s modernými kodifikáciami a unifikačnými vedeckými prácami (pozri stať 3.2).

Pokiaľ ide o vzťah nároku a premlčania, nestotožňujeme sa s kritickými závermi profesorky Ovečkovej, podľa ktorých sa premlčuje iba právo a o premlčení nároku nemožno hovoriť. Autorka pritom odkazuje aj na viackrát citované dielo Štefana Lubyho a formuluje konklúziu o akejsi bezprecedentnosti, či prekvapivom novátorstve takejto myšlienky v ROZ. Rozpor s názormi profesora Lubyho zároveň uplatňuje ako zásadnú námietku; na pozadí čoho je naznačované akési deštruovanie historicky podmienenej, všeobecne akceptovanej a stabilnej doktríny.¹⁷

Naznačenú kritiku vnímame rozpačito, a to predovšetkým vzhľadom na teoretické práce samotného profesora Lubyho. **Štefan Luby totiž opakovane prezentoval názor o premlčení nároku.** Nepodarilo sa nám dohľadať kritiku tejto premisy, resp. akékoľvek sebareflexné prehodnotenie jeho vlastných záverov v neskorších dielach. V súvislosti s účinkami premlčania na nárok profesor Luby napríklad uvádza: „*Premlčanie nároku je najvlastnejším spôsobom jeho zániku.*“¹⁸

Premlčaniu teda podlieha práve nárok. Iba ten bezprostredne súvisí s vynútitelnosťou subjektívneho práva, spočívajúcou v oprávnení veriteľa domáhať sa plnenia zo záväzku. Uplynutím premlčacej lehoty subjektívne právo nezaniká, ani sa nijakým spôsobom nemení jeho obsah (axióma). To platí aj v prípade následného úspešného vznesenia námietky premlčania, keďže samotné uplynutie lehoty bez ďalšieho nepostačuje (§ 54a OZ nateraz bokom).

Ak by sme vychádzali z predpokladu, že nárok nepodlieha premlčaniu, ostáva bez časového obmedzenia zachovaný aj po dôvodnej námietke premlčania? Profesorka Ovečková sa pridržiava akceptovaného východiska, že v dôsledku premlčania nárok zaniká. S tým možno, prirodzene, súhlasiť. **Nemožno však zároveň konštatovať, že nárok ako taký premlčaniu nepodlieha, keď iba v dôsledku premlčania (a vzneseney námietky) zaniká.**

¹⁶ Dielo cit. v pozn. 12, s. 282.

¹⁷ OVEČKOVÁ, O. *Podstata a účel inštitútu premlčania de lege lata a de lege ferenda*. Právny obzor, 2019, č. 1, s. 74 – 76.

¹⁸ Dielo cit. v pozn. 12, s. 285.

Nepremlčateľnosť nároku by mala za následok, že sa premlčuje iba právo, ktoré tým paradoxne stráca práve vlastnosť nároku; pričom na nárok ako taký premlčanie nedopadá a nárok sa nepremlčuje. Takáto konštrukcia by celú teóriu ešte výraznejšie skomplikovala. Beztak už pri načrtnutých úvahách vzniká dojem, že sa akosi zbytočne komplikuje niečo, čo možno vyjadriť omnoho jednoduchšie a zrozumiteľnejšie. Aj z tohto dôvodu považujeme navrhované znenie § 100 ROZ, v spojitosti s § 114f ROZ o účinkoch premlčania (pozri štvrtú časť článku), za pokrokové a efektívne pravidlo.

3.2. Príbuzné právne úpravy a európske unifikačné práce

Navrhované znenie § 100 ROZ má zrejme najbližšie k ustanoveniu § 194 ods.1 nemeckého BGB: „*Das Recht, von einem anderen ein Tun oder Unterlassen zu verlangen (Anspruch), unterliegt der Verjährung.*“ Voľný preklad citovanej normy by bolo možné formulovať takto „Právo vyžadovať od iného konanie alebo opomenutie (nárok), podlieha premlčaniu.“

Vzhľadom na navrhované znenie § 488 ROZ¹⁹ korešponduje právo vyžadovať od iného konanie alebo opomenutie s právom domáhať sa plnenia zo záväzku. Právna doktrína zahŕňa pod pojem konanie zložky *dare* a *facere*, pričom pojem opomenutie pokrýva zložky *ommittere* a *pati*. Plnenie zo záväzku v zmysle § 488 ods. 2 ROZ je teda konaním alebo opomenutím podľa § 194 ods. 1 BGB.²⁰

V danej súvislosti sa nemožno stotožniť so zásadnou námietkou profesorky Ovečkovej, že navrhované znenie § 100 ROZ je v rozpore s Princípami európskeho zmluvného práva (PECL); už len z toho dôvodu, že práve znením § 194 ods. 1 BGB sa pri tvorbe PECL inšpirovala aj tzv. Landova komisia.²¹ V rámci svojej kritiky pritom profesorka Ovečková cituje preklad čl. 14:101 PECL, ktorý nie je úplne presný „Právo na plnenie záväzku („pohľadávka“) sa premlčuje uplynutím lehoty ...“²² Z toho následne odvodzuje záver, že v režime PECL ide, rovnako ako v prípade súčasného znenia § 100 ods. 2 ROZ, výlučne o premlčanie práva. Namiesto nároku.

Túto argumentáciu nemožno akceptovať už z hľadiska základného sylogizmu. Nárok je totiž sám osebe tiež právo, a to právo domáhať sa plnenia zo záväzku. **Rozdiel oproti súčasnej a navrhovanej úprave, pokiaľ ide o predmet premlčania, nespočíva v konkurencii medzi právom a nárokom, ale v konkurencii medzi premlčaním všetkých majetkových práv okrem vlastníckeho a premlčaním práva domáhať sa plnenia zo záväzku.** V oboch prípadoch ide o subjektívne práva, aj keď obsahovo rozdielne. Zo

¹⁹ Ustanovenie § 488 ROZ: „(1) Záväzok je právny vzťah, z ktorého má veriteľ právo požadovať od dlžníka, aby niečo plnil (pohľadávka), a dlžník má povinnosť to splniť (dlh). (2) Dlh môže spočívať v povinnosti niečo dať, niečo konať, niečoho sa zdržať alebo niečo trpieť (plnenie).“

²⁰ Pozri napríklad: HENRICH, W. In BAMBERGER, H. G. – ROTH, H. – HAU, W. – POSECK, R. a kol. *Bürgerliches Gesetzbuch. Kommentar (Band I §§ 1-480)*. 4. vyd. Mnichov : C. H. Beck, 2019, s. 1000: „*Tun ist dabei jedes aktive Handeln (zB Zahlung, Leistung von Diensten, Hingabe von Sachen usw), Unterlassen jedes denkbare Nichthandeln, zB auch das Dulden fremden Handelns.*“

²¹ Porovnaj JANSEN, N. – ZIMMERMANN, R. a kol. *Commentaries On European Contract Laws*. Oxford : Oxford University Press, 2018, s. 1834.

²² Zvýraznenie pridané podľa pôvodného textu autorky. Dielo cit. v pozn. 17, s. 76.

samotného použitia slova právo v čl. 14:101 PECL nemožno teda zjednodušene odvodiť, že ide o právo v zmysle súčasného znenia § 100 ods. 2 OZ, a nie o právo v zmysle navrhovaného § 100 ROZ. Paradoxom je, že práve druhá z uvedených alternatív je správna.

Naznačený rozpor v preklade čl. 14:101 PECL pravdepodobne vychádza z iného diela, v rámci ktorého je výraz *claim* preložený ako pohľadávka.²³ To znamená, že premlčaniu by mali podliehať pohľadávky ako také. Už toto vnímanie predmetu premlčania, aj keď nie úplne presné, je podstatne bližšie premlčaniu nároku, než premlčaniu majetkových práv s výnimkou vlastníckeho. V uvedenom diele je navyše podaný správny výklad, ktorý rozhodne nekorešponduje s kritikou profesorky Ovečkovej.²⁴ V súvislosti s termínom *claim* bol zvolený preklad pohľadávka pravdepodobne z dôvodu terminologického súladu s našim vnútroštátnym právom, avšak odhliadnuc od významových rozdielov medzi právom, nárokom a pohľadávkou. Tento preklad teda nemožno argumentačne zneužiť v prospech koncepcie súčasného § 100 ods. 2 OZ.

Pôvodné znenie čl. 14:101 PECL je nasledujúce: „*A right to performance of an obligation (claim) is subject to prescription by the expiry of a period of time in accordance with these Principles.*“ To možno voľne preložiť ako *Právo na splnenie záväzku (nárok) sa premlčuje uplynutím lehoty v súlade s týmito Princípami.*“ Ešte výstižnejšie by bolo použitie slovného spojenia *Právo, aby bol záväzok splnený (nárok) ...*“ To koreluje s navrhovaným slovným spojením *Právo domáhať sa plnenia zo záväzku (nárok) ...*“ Ako už bolo uvedené, pojem *claim* podľa PECL navyše vychádza z nemeckého pojmu *Anspruch* v citovanom § 194 ods. 1 BGB.

Každopádne však použitému termínu *claim* nemožno v danej súvislosti pripísať význam pojmu právo a úplne bez výhrad ani význam pojmu pohľadávka. Ide o „nárok“, čo potvrdzujú nielen zahraničné výkladové slovníky²⁵, ale aj slovenské a české prekladateľské právnické slovníky.²⁶

Takmer identickú generálnu klauzulu pre premlčanie obsahuje aj čl. III – 7:101 DCFR. Nie je tu však výslovne použitý termín *claim*: „*A right to performance of an obligation is subject to prescription by the expiry of a period of time in accordance with the rules in this Chapter.*“ Inšpirácia znením čl. 14:101 PECL je nesporná a odkazuje na ňu aj profesorka Ovečková. V súvislosti so všeobecným výkladom tohto ustanovenia je

²³ *Princípy európskeho zmluvného práva*. Bratislava : Iura Edition, 2009, s. 311.

²⁴ Tamže, s. 312: „Tento pojem (*claim* – pozn. autorov) je v PECL použitý aj na iných miestach a znamená právo na splnenie záväzku. Premlčanie je takto koncipované ako inštitút hmotného práva: z dôvodu uplynutia času je dlžník oprávnený odmietnuť plnenie.“

²⁵ GARNER, B. A. (ed.) *Black's Law Dictionary*. 9. vyd. St. Paul : Thomson Reuters, 2009, s. 281-282: „*Claim* – 1. The aggregate of operative facts giving rise to a right enforceable by a court. 2. The assertion of an existing right; any right to payment or to an equitable remedy, even if contingent or provisional. 3. A demand for money, property, or a legal remedy to which one asserts a right.“; MARTIN, E. A., LAW, J. (eds.) *Oxford Dictionary of Law*. 6. vyd. Oxford : Oxford University Press, 2006, s. 93: „*Claim* – A demand for a remedy or assertion of a right, especially the right to take a particular case to court (right to action)“.

²⁶ BOČÁNKOVÁ, M. – KALINA, M. a kol. *Anglicko-český právnický slovník*. 2. vyd. Praha : Linde, 2001, s. 147: „*Claim* – nárok, požadavek, reklamace, tvrzení, pohledávka, pojistná událost / škoda“; CHORVÁTOVÁ, I., MOKRÁŇ, P. *Právnický slovník anglicko-slovenský, slovensko-anglický*. Bratislava : Krenčey, 2011, s. 77: „*Claim* – nárok, pohľadávka, tvrdenie, právny nárok, reklamácia, poistná škoda“.

prítom v zahraničnej literatúre prezentovaný názor, ktorý korešponduje so základnou filozofiou nároku podľa § 100 ROZ.²⁷

V rámci tejto kategórie je potrebné poukázať aj na ďalšie významné európske unifikačné dielo, a to návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnom európskom kúpnom práve, KOM(2011) 635, (známe ako CESL – *Common European Sales Law*). CESL upravuje premlčanie v osobitnej ôsmej časti, a to v čl. 178 až 186. Keďže ide o oficiálny dokument v rámci legislatívnej činnosti Európskej únie, na rozdiel napr. od PECL alebo DCFR, je k dispozícii aj jeho úradné znenie v slovenskom jazyku.

Podľa čl. 178 CESL: „Právo vymáhať splnenie záväzku a akékoľvek práva, ktoré s ním súvisia, sa premlčia uplynutím lehoty podľa tejto kapitoly.“ V anglickom jazyku je znenie čl. 178 CESL nasledujúce: „*A right to enforce performance of an obligation, and any right ancillary to such a right, is subject to prescription by the expiry of a period of time in accordance with this Chapter.*“ Ak ide o význam anglického podstatného mena *claim*, v oficiálnej slovenskej verzii CESL je vždy použitý výraz nárok. Napríklad názov čl. 102 CESL *Third party rights or claims* znie v slovenčine Práva alebo nároky tretích osôb.

Podobné všeobecné pravidlo pre premlčanie je obsiahnuté aj v ďalšom európskom unifikačnom dokumente, a to v tzv. Štúdiu uskutočniteľnosti o európskom zmluvnom práve, ktorú zverejnila Európska komisia v roku 2011 (tlačová správa Európskej komisie IP/11/523 zo dňa 3. 5. 2011) pod anglickým názvom *Commission Expert Group on European Contract Law: Feasibility study for a future instrument in European Contract Law* (ďalej len FS). Podľa čl. 181 FS „*A right to performance of an obligation, and any right ancillary to such a right, is subject to prescription by the expiry of a period of time in accordance with the rules in this Chapter.*“

Dovolíme si teda konštatovať, že navrhované znenie § 100 ROZ je nielenže v súlade s nemeckým konceptom nároku v zmysle § 194 ods. 1 BGB, ale plne korešponduje aj s príslušnými ustanoveniami PECL, DCFR, CESL a FS. To, čo je zo strany profesorky Ovečkovej kritizované ako závažný nedostatok predloženého návrhu, je, naopak, práve jednou z jeho najsilnejších stránok, t. j. súlad s európskymi unifikačnými prácami a ich filozoficko-právnymi východiskami.

Za nesprávny považujeme aj zjednodušený odkaz na rakúsku súkromnoprávnú úpravu. V danej súvislosti je potrebné uviesť, že ABGB vychádza zo špecifickej koncepcie tzv. straty premlčaného práva, pričom nerozlišuje medzi právom a nárokom.²⁸ Na druhej strane napríklad v § 1486 ods. 7 ABGB je doslova upravené premlčanie nároku.

Pri komparatívnom pohľade možno upriamiť pozornosť aj na ďalšie moderné európske kodifikácie, ktoré sú príbuzné navrhovanému zneniu § 100 ROZ (citované v anglic-

²⁷ VON BAR, C. – CLIVE, E. (eds.) *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume II.* Oxford : Oxford University Press, 2010, s. 1139: „*Prescription is thus conceived as an institution of substantive law: because of the lapse of time the debtor is entitled to refuse performance. If the debtor does so, the creditor effectively loses the right to demand performance.*“

²⁸ Podľa § 1451 ABGB: „*Die Verjährung ist der Verlust eines Rechtes, welches während der von dem Gesetze bestimmten Zeit nicht ausgeübt worden ist.*“, čo možno voľne preložiť ako „Premlčanie je stratou práva, ktoré nebolo vykonané v zákonom stanovenom čase.“

kom jazyku). V zmysle čl. 3:307 holandského Občianskeho zákonníka v znení revízie z roku 1992 „*A right of action to claim performance of a contractual obligation to give or to do something becomes prescribed on the expiry of five years.*“ Podľa § 142 ods. 1 estónskeho Občianskeho zákonníka v znení revízie z roku 2002: „*The right to require performance of an act or omission from another person (claim) expires within the term provided by law (limitation period).*“ Podľa čl. 335 ods. 1 slovinského Občianskeho zákonníka „*The right to demand performance of an obligation shall expire through statute-barring.*“ V súlade s čl. 6:21 maďarského Občianskeho zákonníka z roku 2013: „*A statutory time limit for the exercise of a right or for the enforcement of a claim shall be considered forfeited upon the expiry of said time limit if so ordered by the relevant legislation expressly.*“

Odkázať možno aj na zaujímavú štúdiu Švajčiarskeho inštitútu pre porovnávacie právo z roku 2011, zameranú na právnu úpravu premlčania v Nemecku, vo Francúzsku, v Anglicku a Dánsku.²⁹

4. Pozitívne prvky navrhovaného riešenia

Komparatistický argument bez ďalšieho nemôže postačovať na prijatie záveru o správnosti a vhodnosti navrhovanej zmeny v § 100 ROZ a celkovej koncepcie premlčania v súkromnom práve. Súlad s modernými zahraničnými úpravami a predovšetkým so zásadnými európskymi unifikačnými prácami je však nesporne solidným východiskom.

Pri zachovaní základnej filozofie nároku podľa Štefana Lubyho považujeme pravidlo o premlčaní nároku, ako práva domáhať sa plnenia zo záväzku, za výrazne zrozumiteľnejšie a univerzálnejšie. Právo domáhať sa plnenia je tým zreteľne oddelené od subjektívneho práva, v ktorom má svoj hmotný substrát a existenčný základ. Samotné subjektívne právo pritom nie je, čo do svojej podstaty, plynutím času ovplyvnené.³⁰ Uplynutím času nezanikne, ani sa nijako nezmení jeho hmotnoprávny obsah. To predstavuje pôvodné doktrínálne východisko v rámci právnej teórie, ktoré je naďalej rešpektované.

Právo domáhať sa plnenia zo záväzku (nárok) vzniká veriteľovi spravidla splatnosťou pohľadávky. Zjednodušene možno hovoriť o *actio nata*. Na zriedkavé oprávnenie veriteľa požadovať splnenie dlhu predčasne (§ 733 ROZ) priamo reaguje ustanovenie § 111 ROZ.

Uplynutie premlčacej lehoty má za následok premlčanie nároku v zmysle § 114f ods.1 ROZ. V prípade premlčania nároku môže dlžník podľa § 114f ods. 2 ROZ odmietnuť plniť. Ak však splnil dlh po premlčaní, nemôže sa domáhať vrátenia plnenia, keďže dlh a jemu zodpovedajúce právo nie sú premlčaním bezprostredne dotknuté a prijatie

²⁹ Schweizerisches Institut für Rechtsvergleichung: Gutachten zum Recht der Verjährung in Deutschland, Frankreich, England und Dänemark (Avis 10-225, Lausanne 28.2.2011), dostupné online na: <https://www.isdc.ch/media/1336/gutachten-sir-der-verjaehrung.pdf>.

³⁰ Vnímané výlučne z hľadiska premlčania, nie z hľadiska prípadného legitímneho obmedzenia niektorých práv, ktoré uplynutím času bez ďalšieho zanikajú.

plnenia po premlčaní nároku nie je bezdôvodným obohatením [§ 114f ods. 2 a § 594 ods. 1 písm. b) ROZ].

Právo odmietnuť plniť realizuje dlžník, resp. iná povinná osoba vznesením námietky premlčania, a to buď v súdnom konaní podľa § 114g ROZ, alebo mimosúdne podľa § 114h ROZ. Právo vzniesť námietku premlčania a odmietnuť splniť dlh samo osebe nepodlieha premlčaniu, keďže nejde o právo domáhať sa plnenia zo záväzku. Po tom, ako dlžník dôvodne odmietne splniť dlh, nie je ďalej v omeškaní s plnením veriteľovi a nevzťahujú sa na neho právne následky nesplnenia podľa § 798 a nasl. ROZ.

To, že základným následkom premlčania nároku je právo dlžníka odmietnuť plniť, zvyrazňuje hmotnoprávny charakter premlčania a vnáša do tohto inštitútu racionálne pravidlá. Túto zmenu vo svojom príspevku označuje za akceptovateľnú aj profesorka Ovečková. Poukazuje zároveň na mierny legislatívny odklon v Českej republike, ktorá v rámci rekodifikácie prijala pravidlo, že dlžník po premlčaní nie je povinný plniť.³¹

Aj keď uvedené české riešenie je vo svojej podstate veľmi príbuzné, považujeme oprávnenie dlžníka odmietnuť plniť za výstižnejšie, ako pravidlo, podľa ktorého dlžník nie je povinný plniť. Môže totiž pri zjednodušenom jazykovom výklade vzniknúť nesprávny dojem, že ak dlžník v dôsledku premlčania nie je povinný plniť, jeho povinnosť zanikla. To by prirodzene odporovalo základnej koncepcii premlčania. Dlh po premlčaní trvá naďalej a dlžník má povinnosť plniť, ktorej zodpovedá existujúce (prípadne už naturalizované) subjektívne právo veriteľa na plnenie. Samotný veriteľ sa však už nemôže plnenia účinne domáhať.

Druhým argumentom proti formulácii, že dlžník nie je po premlčaní povinný plniť, je prirodzená spojitosť uplynutia premlčacej lehoty s námietkou premlčania. Uplynutím premlčacej lehoty totiž ešte nevzniká právny stav, v ktorom dlžník nie je povinný plniť. Nevyhnutnou podmienkou je jeho autonómny dispozitívny úkon v podobe námietky premlčania. Touto námietkou nevyjadruje dlžník nič iné než to, že legitímne odmieta plniť.

Navyše, rovnaké pravidlo ako ustanovenie § 114f ods. 2 ROZ obsahujú napríklad aj čl. III – 7:501(1) DCFR, čl. 14:501(1) PECL, čl. 185 ods. 1 CESL, čl. 188 ods. 1 FS, ako aj vnútroštátne predpisy niektorých európskych štátov, napríklad § 214 ods. 1 BGB, § 142 estónskeho Občianskeho zákonníka, čl. 117 § 2 poľského KC a pod.

Ak povinná osoba v dôsledku premlčania odmietne plniť, nárok zanikne. Veriteľ od tohto momentu nedisponuje právom domáhať sa plnenia zo záväzku a v prípade súdneho alebo rozhodcovského konania musí byť jeho žaloba zamietnutá. V porovnaní so súčasnou právnou úpravou sa teda zrozumiteľne vymedzuje chronologická štruktúra na báze postupnosti: vznik práva – vznik nároku – premlčanie nároku / vznik práva odmietnuť plniť – odmietnutie plniť / zánik nároku – naturalizácia (nevymáhateľnosť) práva.

Javí sa ako potrebné zdôrazniť, že ani *de lege lata* nemá premlčanie žiadne bezprostredné následky na subjektívne právo; ani na nárok, či už je chápaný ako vlastnosť tohto práva alebo v inom význame. Veriteľ môže premlčané právo vykonať a môže sa ho

³¹ Podľa § 609 českého OZ: „*Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.*“

aj úspešne procesne domáhať, keďže jeho právu zodpovedá konkrétna právna povinnosť (opätovne odhladiť od § 54a OZ). Až dôvodne vznesená námietka premlčania vyvoláva relevantné následky v právnej sfére veriteľa a dlžníka resp. inej povinnej osoby. Stotožňujeme sa s výstižnou formuláciou profesorky Ovečkovej v jej skoršom diele, kde v súvislosti s definovaním premlčania uvádza: „*Vo svojej podstate ide o subjektívne právo dlžníka spočívajúce v tom, že po kvalifikovanom uplynutí premlčacej doby môže vzniesť námietku premlčania, v ktorej dôsledku premlčané právo nemožno priznať.*“³²

Ak sa nárok neuplatňuje na súde, povinná osoba musí premlčanie namietnuť veriteľovi štandardným hmotnoprávnym spôsobom, na základe jednostranného adresovaného právneho úkonu. Rovnako ako v prípade súdneho alebo rozhodcovského konania dochádza k zániku nároku a v súlade s § 114h návrhu OZ nemôže veriteľ takýto nárok vykonať. Rozhodujúcim je moment, keď sa hmotnoprávny prejav vôle dostal do dispozičnej sféry adresáta, v súlade s tzv. teóriou dôjdenia, vyplývajúcou z § 43a ods. 2 OZ resp. § 62 ods. 2 ROZ. Poukázať možno *mutatis mutandis* aj na aktuálnu judikatúru, najmä R 27/2011 a R 85/2018.

Reforma záväzkového práva ponúka riešenie aj vo vzťahu k ďalšej existencii zápisu takéhoto práva vo verejnom zozname alebo registri. Typicky môže ísť o premlčaný nárok zo záložného práva alebo práva zodpovedajúceho vecnému bremenu. V súčasnosti totiž Občiansky zákonník ani predpisy správneho práva nepredpokladajú napr. výmaz premlčaného záložného práva z katastra nehnuteľností, obchodného registra, notárskeho centrálného registra záložných práv a pod. Reálne teda hrozí jeho časovo neobmedzený zápis na škodu vlastníka zálohu. Odborná verejnosť je k tomuto stavu značne kritická a reálna prax je vystavená nevyhnutnosti rôznych alternatívnych riešení a analogickej aplikácie práva.³³

Znenie druhej vety § 114h ROZ za daných okolností oprávňuje dotknutú osobu domáhať sa osobitnou žalobou určovacieho výroku podľa § 137 písm. c) CSP; napr. že nehnuteľnosť nie je zaťažená záložným právom. Súd v takomto konaní prejudiciálne vyhodnotí pôvodnú existenciu záložného práva, dôvodnosť a právne účinky vznesenej námietky premlčania, a vydá rozsudok, ktorý bude podkladom pre výmaz záložného práva z katastra nehnuteľností alebo z inej verejnej evidencie.

Z hľadiska komplexnosti výkladu je navyše od účinnosti Civilného sporového poriadku potrebné dodať, že námietku premlčania nie je žalovaný v spore oprávnený vzniesť bez časového obmedzenia. **Všetky hmotnoprávne námietky podliehajú kon-**

³² OVEČKOVÁ, O. *Premlčanie v obchodnom práve*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015, s. 90.

³³ Pozri najmä: LASÁK, J. – VYHNÁNEK, L. *Nesnesiteľná ťažkosť existencie promlčených zástavných práv aneb prvý pokus o výkrik*. Právní rozhledy, 2008, č. 1; VYMAZAL, L. *Několik úvah k promlčení zástavního práva*. Právní rozhledy, 2009, č. 3; TINTĚRA, T. *Otazníky nad promlčením zástavního práva*. Právní fórum, 2012, č. 8; MRVA, M. *Premlčanie záložného práva zriadeného podľa § 151a a naśl. zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov a následky jeho premlčania*. Bulletin slovenskej advokácie, 2016, č. 10; JURÍK, R. – ŠIŠKOVÁ, L. – WAGNER, Z. *Výkon záložného práva k nehnuteľnostiam a aplikačné problémy pri obrane*. Bulletin slovenskej advokácie, 2018, č. 6; VALACHOVIČ, M. – PERDÍK, M. *Niekoľko poznámok k výkonu záložného práva a jeho premlčaniu*, 2. časť. Bulletin slovenskej advokácie, 2019, č. 1-2.

centrácii, ako prostriedky procesnej obrany (§ 149, § 152 CSP). Pod hrozbou neprihliadnutia súdu musia byť uplatnené včas podľa § 153 ods. 1 CSP, pričom § 154 CSP vymedzuje navyše generálne obmedzenie vyhlásením uznesenia súdu prvej inštancie o skončení dokazovania. Nad zameranie tohto článku by bol rozbor uvedeného pravidla pre tzv. spory s ochranou slabšej strany, a to vzhľadom na znenie § 296, § 312 a § 320 CSP. Ani v týchto sporoch však neprichádza do úvahy časovo neobmedzené oprávnenie dlžníka namietať premlčanie.

Nadväzujúc na niektoré argumenty predznačené v druhej a tretej časti tohto článku je ambíciou novej koncepcie premlčania aj dosiahnutie vyššej miery kategorickosti a jednoznačnosti. Navrhované pravidlo o premlčaní nároku vytvára výrazne redukovanejší priestor pre polemiku, či sa konkrétneho práva premlčanie týka alebo nie, než pravidlo o premlčaní všetkých majetkových práv okrem vlastníckeho. Zrozumiteľné vymedzenie predmetu premlčania považujeme za jeden z primárnych cieľov, popri nevyhnutnosti zjednotiť duálny systém premlčania podľa občianskeho a obchodného práva.

V danej súvislosti je zrejmé, že už spomínané kreačné oprávnenia nepodliehajú premlčaniu. V súlade s ich obsahom a významom je opodstatnené ich zaradenie do skupiny práv, ktoré podliehajú preklúzii. Stráca teda význam napr. polemika o tom, či sa premlčuje právo odstúpiť od zmluvy z určitého dôvodu, keďže v zmysle § 784 ROZ toto právo zanikne, ak ho oprávnená strana neuplatní do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa o dôvode odstúpenia dozvedela, najneskôr však do troch rokov odo dňa, keď tento dôvod vznikol.

Obdobne to platí podľa § 782 ROZ aj pre právo vypovedať zmluvu z určitého dôvodu, právo dovoliť sa neplatnosti právneho úkonu podľa § 52 ods. 2 alebo ods. 3 ROZ. V prípade podvodu je objektívna prekluzívna lehota desaťročná. Právo na určenie časti zmluvy súdom alebo treťou osobou zanikne v zmysle § 69 ods. 4 ROZ, ak ho oprávnená strana neuplatní do jedného roka odo dňa, keď mohla o určenie časti zmluvy prvýkrát požiadať. Rovnako tak zanikne právo vyplniť blankozmenku podľa § 10 ods. 2 ZZŠ v znení čl. VII bodu 1 ROZ, ak oprávnená osoba toto právo nevykoná do troch rokov odo dňa, keď bolo možné blankozmenku oprávnene vyplniť prvýkrát.

5. K niektorým pravidlám o začiatku plynutia premlčacej lehoty

V prípade konkrétnych noriem v rámci návrhu novej koncepcie premlčania zameriava svoju kritiku profesorka Ovečková predovšetkým na § 111 ROZ, ktorý vymedzuje začiatok plynutia premlčacej lehoty v prípade, ak bolo určenie splatnosti prenechané veriteľovi alebo ak čas splnenia nie je určený, a na § 112 ROZ o premlčaní nároku na príslušenstvo pohľadávky a na zmluvnú pokutu. Tomu prispôbime ďalšiu metodiku výkladu.

5.1. Ustanovenie § 111 ROZ

Prvé z uvedených ustanovení sa aplikuje v prípadoch, keď je určenie splatnosti prenechané veriteľovi alebo ak čas splnenia nie je určený. Navrhované znenie § 111: „*Ak bolo určenie splatnosti prenechané veriteľovi (§ 733), alebo ak čas splnenia nie je určene-*

ný (§ 735), začne premlčacia lehota plynúť od vzniku záväzku; bez ohľadu na to, kedy veriteľ požiadal dlžníka o splnenie dlhu. To neplatí, pokiaľ ide o nárok na výplatu vkladu počas trvania vkladového vzťahu alebo o nárok na výplatu sumy z bežného účtu počas trvania zmluvy o bežnom účte.³⁴

Z hľadiska súčasnej právnej úpravy sa problematika týka predovšetkým § 563 OZ, podľa ktorého, ak nie je dohodnutý čas splnenia, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal. Obdobne podľa § 340 ods. 2 ObZ, ak čas plnenia nie je v zmluve určený, je veriteľ oprávnený požadovať plnenie záväzku ihneď po uzavretí zmluvy a dlžník je povinný záväzok splniť bez zbytočného odkladu po tom, čo ho veriteľ o plnenie požiadal.

Občiansky zákonník ani Obchodný zákonník však nedávajú výslovnú odpoveď na otázku, kedy začne v takýchto prípadoch plynúť premlčacia lehota. Osobitné pravidlá platia iba pre náhradu škody a bezdôvodné obohatenie (§ 106 a § 107 OZ a § 398 ObZ), ktoré tiež spadajú do uvedenej kategórie.

Stotožňujeme sa s profesorkou Ovečkovou v tom, že racionálny záver by nemal umožňovať premlčanie pred splatnosťou pohľadávky, resp. bez ohľadu na jej splatnosť. Ak veriteľ dlžníka o plnenie nepožiadala, nemožno hovoriť o splatnosti, a tým ani o začiatku plynutia premlčacej lehoty. Pri akomsi „rýdzom“ riešení by teda premlčacia lehota mala začať plynúť až po jednom dni od žiadosti veriteľa o plnenie podľa § 563 OZ, prípadne po uplynutí časového úseku „bez zbytočného odkladu“ od žiadosti veriteľa podľa § 340 ods. 2 ObZ. Toľko sterilná či lineárna teória.

V praxi to však znamená, že veriteľ môže odd'alovaním splatnosti dlhu *de facto* prolongovať premlčaciu lehotu na škodu dlžníka. Ak by sme aj akceptovali sporný argument, že premlčaniu primárne podlieha samotné právo veriteľa požiadať dlžníka o plnenie (pokiaľ sa možno stotožniť s tým, že ide o majetkové právo), žiadosť veriteľa o plnenie ku koncu premlčacej lehoty by automaticky odd'ovala koniec premlčacej lehoty na plnenie o celú dobu dovtedajšej svojvoľnej pasivity veriteľa; či už bola zámeraná alebo náhodná. Pri všeobecnej trojročnej občianskoprávnej lehote by to znamenalo, že „celková“ premlčacia lehota sa môže až zdvojnásobiť na hodnotu šiestich rokov, a to pri súčte lehoty troch rokov na žiadosť veriteľa a následných troch rokov na uplatnenie (už) splatnej pohľadávky na súde.

Predovšetkým z tohto dôvodu vychádza staršia judikatúra (R 28/1984) zo záveru, že v takýchto prípadoch začne premlčacia lehota plynúť už v deň nasledujúci po vzniku dlhu. To potvrdzuje aj aktuálna judikatúra, najmä R 91/2004 a R 17/2017. Aplikácia prax v Českej republike dospela k identickým záverom, prezentovaným v R(ČR) 73/2010 civ., R(ČR) 104/2011 civ. a R(ČR) 10/2014 civ. Identicky sa v minulosti vyjadrili aj profesori Luby a Knapp.³⁵

³⁴ Vzhľadom na prečíslovanie niektorých paragrafov v rámci pôvodného znenia návrhu sú v dokumente zverejnenom Ministerstvom spravodlivosti SR v zátvorkách nesprávne uvedené čísla paragrafov § 735 a § 738; správne údaje sú § 733 – určenie splatnosti prenechané veriteľovi a § 735 – neurčený čas splnenia.

³⁵ Dielo citované v pozn. č. 12, s. 297; KNAPP, V. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. Praha : Československá akademie věd, 1955, s. 305.

K tomuto riešeniu sa prikláňa aj ROZ, ktorý rešpektuje dlhodobu ustálenú judikatúru a argumenty, z ktorých vychádza.³⁶ Na pozoruhodný argument v danej súvislosti poukazuje Milan Hlušák vo svojej štúdií o zmysle premlčania v civilnom práve, keď cituje pandektné pravidlo *actioni nondum natae toties praescribitur, quoties nativitas est in potestate creditoris* (prekážka nebráni premlčaniu, ak je v moci veriteľa ju odstrániť).³⁷

Veriteľovi za daných okolností nič nebráni, aby efektívne požadoval plnenie od dlžníka bezprostredne po vzniku záväzku. **Za spravodlivé a vyvážené možno teda považovať naviazanie začiatku plynutia premlčacej lehoty na túto jeho potenciálnu dispozíciu, či už ju (slobodne) využije alebo nie.** Opozitné riešenie navyše, podľa nášho názoru, vykazuje určité prvky formalizmu či dogmatizmu a koliduje s princípom právnej istoty.

5.2. Ustanovenie § 112 ROZ

Aj keď profesorka Ovečková vo svojom príspevku kritizuje iba pravidlo o premlčaní nároku na zmluvnú pokutu podľa § 112 ods. 3 ROZ, z hľadiska komplexnosti považujeme za potrebné upriamiť pozornosť na celé ustanovenie § 112, ktoré je navrhované v tomto znení:

„(1) Ak zákon neustanovuje inak, nárok na príslušenstvo pohľadávky sa premlčí najneskôr spolu s pohľadávkou.

(2) Ak bol nárok priznaný rozhodnutím súdu alebo ak dlžník uznal svoj dlh, nepoužije sa desaťročná premlčacia lehota na príslušenstvo pohľadávky, ktoré sa stalo splatným po vykonateľnosti súdneho rozhodnutia alebo po uznaní dlhu; to platí aj na opakujúce sa plnenie.

(3) Nárok na zmluvnú pokutu sa premlčí najneskôr uplynutím troch rokov odo dňa, keď došlo prvýkrát k porušeniu povinnosti, z ktorého nárok vznikol, ak zo zákona alebo dohody strán nevyplýva iná premlčacia lehota.“

Dlhodobosť je za zásadný nedostatok občianskoprávnej a obchodnoprávnej úpravy premlčania považovaná absencia výslovného pravidla o premlčaní príslušenstva pohľadávky. Problematika sa najvýraznejšie prejavuje v prípade otázok spojených s premlčaním úrokov z omeškania. Súdna prax a právna teória sú nejednotné v principiálnej otázke, či sa úroky z omeškania premlčujú ako celok (naraz), alebo postupne v čase za každý deň omeškania (samostatne).

Rozbor uvedenej problematiky by bol nad rozsah a zameranie tohto článku, možno však odkázať na mnohopočetnú literatúru³⁸ a rozhodnutia Najvyššieho súdu SR.³⁹ Ne-

³⁶ Porovnaj najmä odôvodnenie R 17/2017 a odôvodnenie rozsudku veľkého senátu občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu ČR pod R(ČR) 10/2014 civ.

³⁷ Dielo citované v pozn. č. 3, s. 69.

³⁸ (zoraďené chronologicky) KŘETÍNSKÝ, D. *K promlčení práva na úroky z prodlení*. Právní rozhledy, 1999, č. 12; ČERVENKA, J. *Promlčení úroků z prodlení při promlčené jistině peněžitého dluhu (závazku)*. Bulletin advokacie, 2004, č. 9; ZBRÁNEK, M. *Ještě k promlčení úroků z prodlení*. Bulletin advokacie, 2005, č. 2; ŠTEVČEK, M. – GRAUSOVÁ, K. *Promlčanie úrokov z omeškania*. Bulletin slovenskej advokácie, 2010, č. 12; HLOBÍKOVÁ, D. *Promlčanie úrokov z omeškania a zmluvnej pokuty*. Societas et Iurisprudentia, 2016, č. 1; MASLÁK, M. *Glosa k uznesení veľkého senátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 V Cdo 4/2017 z 18. 12. 2017*. Súkromné právo, 2018, č. 3; HLUŠÁK, M. *Promlčanie úrokov z omeškania*. Súkromné právo, 2018, č. 4.

³⁹ Pozri jednotlivé rozhodnutia („za“ a „proti“) uvedené v odôvodnení uznesenia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia NS SR zo dňa 18. 12. 2017, sp. zn. 1 V Cdo 4/2017.

spornou je pritom legitímna požiadavka na reglementáciu tejto otázky priamo v zákone; niektorými autormi otvorene označovaná za naliehavú.

Navrhované znenie § 112 ods. 1 ROZ vychádza z prirodzeného pravidla, podľa ktorého príslušenstvo pohľadávky zdieľa právny osud istiny. **Nemožno považovať za spravodlivé ani racionálne, aby sa akcesorický nárok na príslušenstvo pohľadávky bez ďalšieho premlčoval individuálne a tým sa v podstate vytváral ďalší quasi autonómny nárok.** Premlčaním nároku na istinu sa prirodzene oslabuje legitimita veriteľovho nároku aj vo vzťahu k príslušenstvu. Pravidlo, podľa ktorého sa príslušenstvo premlčí najneskôr spolu s istinou, navyše zabráňuje potenciálnemu časovo neobmedzenému trvaníu nároku na úroky a úroky z omeškania po premlčaní istiny.

V tejto súvislosti možno navyše pomerne presvedčivo použiť porovnávací argument, keďže norma o premlčaní príslušenstva pohľadávky najneskôr spolu s istinou je obsiahnutá aj v čl. III – 7:502 DCFR, čl. 14:502 PECL, čl. 185 ods. 3 CESL, čl. 188 ods. 4 FS a na vnútroštátnej úrovni európskych štátov napríklad v § 217 BGB, čl. 133 švajčiarskeho ZGB / Obligationsrecht, čl. 3:312 holandského Občianskeho zákonníka, čl. 274 gréckeho Občianskeho zákonníka, čl. 6:23 ods. 3 maďarského Občianskeho zákonníka, § 144 estónskeho Občianskeho zákonníka (všeob. časť) a pod. V zahraničnej literatúre sa dokonca vyskytuje názor, že z komparatistického hľadiska ide o všeobecne akceptované pravidlo.⁴⁰

Vzhľadom na rozmanitosť individuálnych súkromnoprávných vzťahov obsahuje § 112 ods. 1 ROZ podmieňujúcu časť hypotézy „ak zákon neustanovuje inak“. V určitých špecifických prípadoch totiž môže nastať situácia, že iba vo vzťahu k príslušenstvu pohľadávky nastanú účinky spočívania premlčacej lehoty podľa § 114b a § 114c ROZ, plynutia novej premlčacej lehoty po judikovaní nároku v zmysle § 102 ROZ a podobne.

Pokiaľ dôjde napríklad pred premlčaním istiny pohľadávky k cesii odčleneného príslušenstva, stávajú sa samostatnými veriteľmi istiny a jej príslušenstva dva odlišné subjekty. Ak za daných okolností postupca, ako veriteľ istiny, neuplatní svoju pohľadávku včas žalobou na súde, v dôsledku čoho sa nárok premlčí, nemôže to mať za následok premlčanie nároku na príslušenstvo, ktoré už patrí postupníkovi, ak postupník pred uplynutím lehoty podal žalobu na zaplatenie príslušenstva a vzťahujú sa na neho ochranné ustanovenia o spočívání premlčacej lehoty.

V nadväznosti na formulované závery o právnych účinkoch premlčania je potrebné doplniť, že ak dlžník alebo iná povinná osoba dôvodne odmietne plniť podľa § 114f ods. 2 ROZ, nie je za nasledujúce obdobie voči veriteľovi v omeškani a nevznikajú *pro futuro* ani žiadne sankcie, ktoré sú na trvanie omeškania naviazané (nenavyšuje sa úrok z omeškania a jeho nominálna hodnota sa stáva konštantnou). Aj tento príklad ilustruje racionálnosť a reálnu efektívnosť pravidla o účinkoch premlčania, spočívajúcich v oprávnení povinnej osoby odmietnuť plniť.

Na uvedených východiskách je založené aj kritizované pravidlo o premlčaní nároku na zmluvnú pokutu podľa § 112 ods. 3 ROZ, ktorá ani po reforme záväzkového práva

⁴⁰ SPIRO, K. *Die Begrenzung privater Rechte durch Verjährungs-, Verwirkungs- und Fatalefristen*. Bern : Stämpfli, 1975, s. 236.

nebude mať povahu príslušenstva pohľadávky. Má teda autonómny a individuálny právny režim, aj keď bezprostredne naviazaný na konkrétne subjektívne právo, ktorému zodpovedá porušená povinnosť. Ako uvádza profesorka Ovečková, v praxi zrejme nebudú vznikať aplikačné problémy pri jednorazových porušeníach povinnosti, na ktoré je spravidla viazaná fixná zmluvná pokuta.

Pri trvajúcim resp. opakujúcom sa porušení povinnosti, ktoré je v praxi úplne bežné, vzniká sporná otázka o premlčaní nároku na zmluvnú pokutu samostatne; napr. za každý deň trvania porušenia povinnosti. To by rovnako ako v prípade úroku z omeškania mohlo mať za následok časovo neobmedzený nárok na zmluvnú pokutu, spočívajúci v „nepremľateľnosti“ tej jeho časti, ktorá spätne ku dňu uplatnenia nároku na súde nepresahuje samotnú dĺžku premlčacej lehoty. Tzv. prirastajúca zmluvná pokuta môže byť navyše judikovaná aj nesplatná a do budúca (§ 217 ods. 2 CSP).

Ak je pravidlo o premlčaní nároku na príslušenstvo pohľadávky najneskôr spolu s nárokom na istinu všeobecne akceptované v rámci európskej právnej kultúry, bolo by nesystematické až iracionálne pripustiť opozitnú úpravu pre zmluvnú pokutu. Aj keď zmluvná pokuta nie je príslušenstvom pohľadávky, ide o bezprostredne príbuzný právny inštitút. Navyše, neobmedzené trvanie a samostatné premlčovanie nároku na zmluvnú pokutu by viedlo k obchádzaniu ochranných ustanovení o premlčaní úroku z omeškania napr. tým spôsobom, že by bola zmluvná pokuta dojednaná ako určité percento dlžnej sumy za každý deň omeškania (tzv. zastretý úrok z omeškania).

Pre úplnosť dodávame, že znenie § 112 ods. 2 ROZ vychádza zo súčasného § 110 ods. 3 OZ a jeho zmyslom je obmedzenie účinkov plynutia novej premlčacej lehoty pri judikovaní a uznaní nároku (§ 102 a § 103 ROZ) iba na pôvodné príslušenstvo a pôvodné opakujúce sa plnenie. Následne vznikajúce nároky podliehajú premlčaniu vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote.

6. Namiesto záveru

Dovoľujeme si vyjadriť presvedčenie, že v rámci pripravovanej reformy záväzkového práva bol odbornej verejnosti predložený zodpovedne spracovaný návrh novej koncepcie premlčania, ktorý odstraňuje nedostatky súčasnej úpravy a zavádza moderné a efektívne pravidlá. Pri zachovaní úcty k výsledkom prác významných predstaviteľov právnej teórie (nielen spomínaných profesorov Lubyho a Knappa) bolo zároveň vyvinuté výrazné úsilie smerujúce ku kontinuite s ich nadčasovými myšlienkami a závermi.

Akokoľvek dokonalú myšlienku je však nevyhnutné opakovane prehodnocovať a podrobovať vnútornej kritike z hľadiska nových prístupov. Testovať jej odolnosť. To je jedným zo základných predpokladov intelektuálneho progresu a neustáleho napredovania vo vede vôbec.

Námietku profesorky Ovečkovej, že navrhované znenie generálnej klauzuly o premlčaní je neakceptovateľné z dôvodu radikálneho odklonu od historickej koncepcie nároku v našom právnom prostredí, preto nemôžeme – pri všetkej hlbokéj úcte – akceptovať. Navyše sme sa pokúsili ozrejmiť, že určite nejde o odklon radikálny. Skôr možno hovo-

riť o zachovaní pôvodnej filozofie a o účelnej modifikácii významu termínu nárok v súkromnom práve.

Vo zvyšku vnímame kritiku profesorky Ovečkovej skôr ako apel na intenzívnejšiu odbornú diskusiu. Odklon od súčasného stavu je prirodzeným prvkom reformy a v podstate jeho esenciou. Nemožno ho teda bez ďalšieho paradoxne označiť za prejav vecnej nesprávnosti navrhovaných legislatívnych riešení. Podstatné je, aby to bol odklon k lepšiemu.

Rovnako si nemožno podľa nášho názoru osvojiť požiadavku na všeobecné akceptovanie akéhokoľvek navrhovaného pravidla. Predstava, že odborná verejnosť sa bez výhrad zhodne na niektorom konkrétnom riešení, je bez nadsadenia predstava utopistická.

Pokiaľ ide o opakovanú výčitku vo vzťahu k osobitnej časti dôvodovej správy ROZ, považujeme za potrebné zdôrazniť, že dôvodová správa nie je a nemôže byť komentárom k jednotlivým ustanoveniam. Neplní ani edukačnú funkciu. V súlade s § 7 ods. 2 zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je nevyhnutné zachovať jej vecný charakter a naplniť požiadavku na zdôvodnenie, nie na podrobné vysvetlenie navrhovaných zmien. To by bolo výrazne nad rozsah kritérií pre tvorbu legislatívy a (úprimne) aj nad rozsah ľudských síl a možností členov rekodifikačnej komisie.

Tento článok je reakciou na kritiku zo strany poprednej predstaviteľky právnej teórie na Slovensku a z našej strany bolo jeho napísanie niečo ako svätou povinnosťou. Z hľadiska jeho zamerania však zďaleka nevznikol priestor na ozrejmienie a predstavenie celej novej koncepcie premlčania v súkromnom práve, ďalších jej pozitívnych prvkov a pokrokových riešení. V tom môžeme čitateľa (ako optimistickí nadšenci) iba podnietiť k ďalšiemu štúdiu predloženého návrhu, najmä jeho § 100 až § 114j. Spolu ide o kognitívne zvládnuteľnú skupinu 25 ustanovení.

Na záver nám príde ako vhodné citovať nosnú myšlienku, formulovanú v komentári k DCFR, ktorou sme sa pri tvorbe tohto návrhu po celý čas snažili riadiť: „*A prescription regime has to be as simple, straightforward and uniform as possible.*“⁴¹ Dopĺňame aj výstižný citát popredného predstaviteľa právnej vedy v Európe Reinharda Zimmermanna (Max Planck Institut, Hamburg) „*A perfect prescription system does not exist.*“⁴²

Literatúra

- BAMBERGER, H. G. – ROTH, H. – HAU, W. – POSECK, R. a kol. *Bürgerliches Gesetzbuch. Kommentar (Band 1 § 1-480)*. 4. vyd. Mníchov : C. H. Beck, 2019
- BLAHO, P. – LAZAR, J. – RYBÁRIK, K. – VRZGULOVÁ, K. (eds.) *Štefan Luby. Výber z diela a myšlienok*. Bratislava : Iura Edition, 1998
- ČERVENKA, J. *Promlčení úroků z prodlení při promlčené jistině peněžitého dluhu (závazku)*. Bulletin advokacie, 2004, č. 9
- ELIÁŠ, K. *K některým otázkám promlčení v soukromém právu*. Obchodněprávní revue, 2011, č. 9

⁴¹ Dielo citované v pozn. č. 27, s. 1144.

⁴² Dielo citované v pozn. č. 21, s. 1830.

- ELIÁŠ, K. *Návrh úpravy promlčení v osnove občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, č. 1-2
- GARNER, B. A. (ed.) *Black's Law Dictionary*. 9. vyd. St. Paul : Thomson Reuters, 2009
- HLOBÍKOVÁ, D. *Premlčanie úrokov z omeškania a zmluvnej pokuty*. Societas et Iurisprudentia, 2016
- HLUŠÁK, M. *O zmysle premlčania v civilnom práve*. Súkromné právo, 2019, č. 2
- HLUŠÁK, M. *Premlčanie úrokov z omeškania*. Súkromné právo, 2018, č. 4
- HORVÁTH, E. *Judikatúra vo veciach premlčania v súkromnom práve*. Bratislava : Iura edition, 2010
- JANSEN, N. – ZIMMERMANN, R. a kol. *Commentaries On European Contract Laws*. Oxford : Oxford University Press, 2018
- JURÍK, R. – ŠIŠKOVÁ, L. – WAGNER, Z. *Výkon záložného práva k nehnuteľnostiam a aplikačné problémy pri obrane*. Bulletin slovenskej advokácie, 2018, č. 6
- KNAPP, V. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. Praha : Československá akademie věd, 1955
- KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha : C. H. Beck, 1995
- KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový*. Praha : Wolters Kluwer, 2012
- KŘETÍNSKÝ, D. *K promlčení práva na úroky z prodlení*. Právní rozhledy, 1999, č. 12, č. 1;.
- LASÁK, J. – VYHNÁNEK, L. *Nesnesitelná těžkost existence promlčených zástavních práv aneb první pokus o výkřik*. Právní rozhledy, 2008, č. 1
- LUBY, Š. *Občianskoprávny nárok*. Právnícké štúdie. VI. ročník, 1958
- LUBY, Š. *Právna terminológia v 1. a 2. diele Slovníka slovenského jazyka*. Československý terminologický časopis, ČSAV, 1962, č. 2
- LUBY, Š. *Učebnica občianskeho a rodinného práva*. II. zväzok. Bratislava, 1956
- MARTIN, E. A. – LAW, J. (eds.) *Oxford Dictionary of Law*. 6. vyd. Oxford : Oxford University Press, 2006
- MASLÁK, M. *Glosa k uzneseniu veľkého senátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 V Cdo 4/2017 z 18. 12. 2017*. Súkromné právo, 2018, č. 3
- MRVA, M. *Premlčanie záložného práva zriadeného podľa §§ 151a a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov a následky jeho premlčania*. Bulletin slovenskej advokácie, 2016, č. 10
- OVEČKOVÁ, O. *Premlčanie v obchodnom práve*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2015
- Princípy európskeho zmluvného práva*. Bratislava : Iura Edition, 2009
- Schweizerisches Institut für Rechtsvergleichung: Gutachten zum Recht der Verjährung in Deutschland, Frankreich, England und Dänemark (Avis 10-225, Lausanne 28.2.2011)
- SPIRO, K. *Die Begrenzung privater Rechte durch Verjährungs-, Verwirkungs- und Fatalefristen*. Bern : Stämpfli, 1975
- ŠTEVČEK, M. – FICOVÁ, S. – BARICOVÁ, J. – MESIARKINOVÁ, S. – BAJÁNKOVÁ, J. – TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016
- ŠTEVČEK, M. – GRAUSOVÁ, K. *Premlčanie úrokov z omeškania*. Bulletin slovenskej advokácie, 2010, č. 12
- TINTĚRA, T. *Otázky nad promlčením zástavního práva*. Právní fórum, 2012, č. 8
- VALACHOVIČ, M. – PERDÍK, M. *Niekoľko poznámok k výkonu záložného práva a jeho premlčaniu*. 2. časť. Bulletin slovenskej advokácie, 2019, č. 1-2
- VON BAR, C. – CLIVE, E. (eds.) *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Volume II*. Oxford : Oxford University Press, 2010
- VYMAZAL, L. *Několik úvah k promlčení zástavního práva*. Právní rozhledy, 2009, č. 3
- WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v obchodních závazkových vztazích*. 3. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009
- ZBRÁNEK, M. *Ještě k promlčení úroků z prodlení*. Bulletin advokacie, 2005, č. 2